

Ο ταξικός χαρακτήρας της νέας κυβέρνησης

Είναι σαφές ότι η ήττα της μέχρι πρότινος συγκυβέρνησης ΝΔ-ΠΑΣΟΚ προκάλεσε μεγάλη λαϊκή ικανοποίηση, μεγάλη ανακούφιση και, την ίδια στιγμή, μεγάλη σύγχυση ως προς τον χαρακτήρα και τις προθέσεις της νέας κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ. Καθήκον, λοιπόν, της επαναστατικής αριστεράς, μακράν του να αρκεστεί στο να επιχαιρεί βεβιασμένα για την εκλογή της «κυβέρνησης της αριστεράς», είναι η συγκεκριμένη ανάλυση της νέας κατάστασης, ως προϋπόθεση για τη χάραξη μιας τακτικής που να λογοδοτεί στην επαναστατική στρατηγική και το στόχο της ανατροπής του καπιταλισμού. Πρώτα απ' όλα, λοιπόν, χρειάζεται μια σαφής εκτίμηση του πολιτικού χαρακτήρα του ΣΥΡΙΖΑ, και κυρίως της κυβέρνησης Τσίπρα. Το ερώτημα αν η κυβέρνηση είναι μια κυβέρνηση «δική μας», έστω μετριοπαθής ή αναξιόπιστη ή, τελικά, και προδοτική, ή αν αντιθέτως είναι μια κυβέρνηση αστική είναι θεμελιώδες για να πάρει η επαναστατική αριστερά θέση στα σημερινά επεισόδια της ταξικής πάλης.

Με έναν κλασικό ορισμό, η κυβέρνηση Τσίπρα, τόσο από την άποψη της σύνθεσής της, όσο και από αυτή του προγράμματός της, είναι κυβέρνηση ταξικής συνεργασίας.

Η σύνθεση της κυβέρνησης

Ως προς τη σύνθεση, δεν χρειάζεται να αναλωθεί κανείς σε πολλές λεπτομέρειες για αποδείξει ότι δεν έχουμε να κάνουμε με μια «κυβέρνηση της αριστεράς», πολλώ δε μάλλον εργατική, αλλά με μια κυβέρνηση που την απαρτίζουν στελέχη προερχόμενα από όλο το φάσμα των τάξεων και των πολιτικών χώρων. Συνδυάζει παλαιά αγωνιστικά λαϊκά στοιχεία της αριστεράς, νέα κομματικά στελέχη, αριστερούς διανοούμενους, εκσυγχρονιστές μείνστριμ οικονομολόγους, τεχνοκράτες εργολάβους, ανθρώπους του επιχειρηματικού και εφοπλιστικού κόσμου, στελέχη του σημιτικού και παπανδρεϊκού περιβάλλοντος, ακροδεξιούς λαϊκιστές. Ο ίδιος ο ΣΥΡΙΖΑ, άλλωστε, τη χαρακτηρίζει κυβέρνηση «κοινωνικής», αρχικά, και εσχάτως «εθνικής σωτηρίας». Ο πρωθυπουργός στη νικητήρια ομιλία του δεν χρησιμοποίησε ούτε μια φορά τη λέξη «αριστερά», οι δε εργαζόμενοι αντικαταστάθηκαν από το θολότερο «πολίτες».

Ο καθοριστικός παράγοντας, βέβαια, δεν είναι τόσο η κοινωνιολογική σύνθεση της κυβέρνησης, όσο η συμμαχία με σοσιαλδημοκρατικά στελέχη και κυρίως με το εθνικιστικό αστικό κόμμα των ΑΝΕΛ. Η συμμαχία με τους ΑΝΕΛ δεν ήταν κεραυνός εν αιθρία. Από το 2012 και μετά οι δύο πλευρές κινούνται σε τροχιά σύμπλευσης στο όνομα του αντιμνημονιακού αγώνα. Ιδιαίτερα μετά τη συμφωνία Τσίπρα - Καμμένου για συστράτευση στο ζήτημα της Κύπρου την Άνοιξη του 2013, η δυνητική κυβερνητική τους συνεργασία ήταν κοινό μυστικό. Δεν ήταν αναγκαίος συμβιβασμός για να υπάρξει κυβέρνηση, καθώς ο ΣΥΡΙΖΑ θα μπορούσε να σχηματίσει κυβέρνηση μειοψηφίας και να διεκδικήσει ψήφο εμπιστοσύνης από τη Βουλή. Υπό αυτή την έννοια, το να επιρρίπτεται η ευθύνη για τον «εξαναγκασμό» σε συμμαχία με τους ΑΝΕΛ στο ΚΚΕ ή ακόμα και στην ΑΝΤΑΡΣΥΑ είναι εντελώς προσηχηματικό. Ο ΣΥΡΙΖΑ είχε συμφωνήσει με τους ΑΝΕΛ πριν απευθυνθεί σε οποιονδήποτε άλλο.

Στην πραγματικότητα ο τρόπος συγκρότησης και η σύνθεση της κυβέρνησης απηχεί την στροφή που κάνει τόσα χρόνια ο ΣΥΡΙΖΑ στην κατεύθυνση της παράδοσης διαπιστευτηρίων τόσο στο κεφάλαιο, όσο και στους συντηρητικούς και αντιδραστικούς θεσμούς (Αστυνομία, Εκκλησία). Ακόμα περισσότερο, είναι μια

εικόνα της στρατηγικής του ΣΥΡΙΖΑ, που οραματίζεται έναν νέο ιστορικό συμβιβασμό με το κεφάλαιο και με τον πολιτικό χώρο του κέντρου και της δεξιάς. Στρατηγική που επικυρώνεται με τις υπαρκτές ή φημολογούμενες προτάσεις για την προεδρία της Δημοκρατίας.

Είναι αρκετά εκπληκτικό, ωστόσο, το γεγονός ότι ο ΣΥΡΙΖΑ, που υποτίθεται ότι αντιλαμβάνεται τη διαφορά μεταξύ κυβέρνησης και εξουσίας, παρέδωσε τα δύο ένοπλα κρατικά σώματα, τις μεν Ένοπλες Δυνάμεις στην εθνικιστική δεξιά (Καμμένος), με διορισμό και ενός στρατηγού στην ηγεσία του ΥΠΕΘΑ, τη δε Αστυνομία στον εκσυγχρονιστή σοσιαλδημοκράτη Πανούση, διαβόητο για τις απόψεις του εναντίον του πανεπιστημιακού ασύλου και προσφάτως τη συμφωνία του με το φράχτη στον Έβρο. Οι πρώτες ενέργειες του ΥΠΕΘΑ ήταν η επιβεβαίωση της συμμαχίας με το Ισραήλ, η επανασύσταση των ΜΟΜΑ (είμαστε υπέρ των δημοσίων έργων, είμαστε όμως φανατικά εναντίον της άμισθης εργασίας των φαντάρων) και οι καταγγελίες της τουρκικής επιθετικότητας (δηλαδή η επιβεβαίωση της στήριξης της ιμπεριαλιστικής πολιτικής του ελληνικού κράτους στην περιοχή). Ο Πανούσης απέκλεισε τον αποπλισμό τη αστυνομίας και τη διάλυση των ειδικών σωμάτων, τα οποία προχτές έδρασαν στα Εξάρχεια ακριβώς όπως έχουν συνηθίσει τα τελευταία χρόνια. Εξάλλου, το υφυπουργείο Μακεδονίας-Θράκης περνάει στα χέρια των ΑΝΕΛ, και αυτό σημαίνει κακά μαντάτα για τις μειονότητες. Στα λεγόμενα θέματα «Άμυνας-Ασφάλειας», οι απανωτές εξαγγελίες της κυβέρνησης περί «συνέχειας του κράτους» φαίνεται ότι είναι κυριολεκτικές.

Ο χαρακτήρας του προγράμματος

Ως προς το πρόγραμμα, η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ προτείνει μια μορφή διαχείρισης με κάποιες παραχωρήσεις στην εργατική τάξη, παραχωρήσεις, όμως, που στο σημερινό πλαίσιο έχουν μάλλον συμβολικό χαρακτήρα. Γεγονός είναι ότι οι πρώτες κυβερνητικές εξαγγελίες κινούνται σε ένα συνεχές ζιγκ ζαγκ. Η επαναπρόσληψη των καθαριστριών του ΥΠΟΙΚ, των σχολικών φυλάκων και των διοικητικών των πανεπιστημίων «δεν επιβαρύνουν τον κρατικό προϋπολογισμό», δηλαδή προσμετρώνται στις προσλήψεις που ο προϋπολογισμός ΝΔ-ΠΑΣΟΚ, τον οποίο ΣΥΡΙΖΑ και ΑΝΕΛ καταψήφισαν, ούτως ή άλλως προέβλεπε. Ο συμβολισμός της νίκης των αγωνιζόμενων εργαζομένων έχει ηθική αξία, αλλά πρακτικά η εργατική τάξη ως σύνολο δεν επωφελείται στο ελάχιστο, αφού η πρόσληψη των συγκεκριμένων κατηγοριών σημαίνει απλώς μείωση των προσλήψεων σε άλλες κατηγορίες. Το δώρο των επόμενων Χριστουγέννων στους χαμηλοσυνταξιούχους δεν βλέπουμε σε τι διαφέρει από τα 500 ευρώ της φιλανθρωπίας του Σαμαρά. Η επαναφορά του κατώτερου μισθού στα 751 μετατίθεται για το μέλλον και εξαρτάται από το βαθμό ωρίμανσης της ελληνικής οικονομίας, δηλαδή από τα μεγέθη και τις ελαστικότητες της καπιταλιστικής οικονομίας, προϋποθέτοντας τη σταθεροποίηση των επιχειρήσεων. Άλλωστε, δεν προβλέπεται να γίνει με «έναν νόμο», αλλά απαιτεί νέα ΕΓΣΣΕ, την οποία ούτε η εργοδοσία ούτε η ΓΣΕΕ είναι προς το παρόν διατεθειμένες να υπογράψουν, κι αυτό οι ιθύνοντες του ΣΥΡΙΖΑ το γνωρίζουν καλά (σχετική δήλωση Παναγόπουλου από τις αρχές Δεκέμβρη). Η επαναφορά των συλλογικών διαπραγματεύσεων ικανοποιεί ασφαλώς ένα σημαντικό εργατικό αίτημα, αλλά με δεδομένους τους κοινωνικούς συσχετισμούς που δημιουργεί η τεράστια ανεργία λίγα πρακτικά αποτελέσματα για τους εργαζομένους μπορούν να έχουν σήμερα οι διαπραγματεύσεις με την εργοδοσία. Απέναντι δε στις ατομικές συμβάσεις, που κρατούν ομήρους εκατοντάδες χιλιάδες εργαζόμενους, η κυβέρνηση δεν πήρε καμία δέσμευση για κατάργησή.

Στην πραγματικότητα τα πιο ισχυρά άμεσα μέτρα που ανακοίνωσε η κυβέρνηση είναι το αφορολόγητο στα 12000, η κατάργηση του ΕΝΦΙΑ (από τη νέα χρονιά, για το 2014 ο Πρωθυπουργός κάλεσε να πληρωθούν οι υπόλοιπες δόσεις), η ρύθμιση των κόκκινων δανείων και η προστασία της πρώτης κατοικίας, μέτρα που στην πλειοψηφία τους απευθύνονται περισσότερο στη μικρή ιδιοκτησία και τη μικροαστική τάξη παρά στους εργαζόμενους καθαυτούς.

Αυτό που έχει περισσότερη σημασία είναι πως οποιαδήποτε παραχώρηση υπόσχεται ο ΣΥΡΙΖΑ για την ανακούφιση της εργατικής τάξης όχι μόνο δεν θίγει στο παραμικρό το δικαίωμα της καπιταλιστικής ιδιοκτησίας, αλλά μάλιστα λογοδοτεί πρώτα από όλα στη βιωσιμότητα και την ανάπτυξη της εθνικής καπιταλιστικής οικονομίας, και όχι στα εργατικά δικαιώματα. Οι εξαγγελίες περί αναστολής της

ιδιωτικοποίησης της ΔΕΗ, της ΔΕΠΑ και του ΟΛΠ (με την οποία, άλλωστε, διαφωνεί και ο επιχειρηματικός κόσμος του Πειραιά και ο Μώραλης), συνδυάζονται με αποδοχή των ιδιωτικοποιήσεων σε ΟΣΕ, ΟΠΑΠ, ΔΕΣΦΑ και της επένδυσης της COSCO. Το ΤΑΙΠΕΔ, το οποίο σημαντική μερίδα των επενδυτών απορρίπτει πλέον ως αναποτελεσματικό, αλλάζει όνομα και ενδεχομένως λειτουργία, ωστόσο μάλλον παραμένει. Ο εθνικός έλεγχος των τραπεζών και η ίδρυση δημόσιων τραπεζών ειδικού σκοπού, η εξαγγελία δηλαδή που αντικατέστησε την πάλαι ποτέ εθνικοποίηση των τραπεζών, μεταφράζεται ως εξής: το δημόσιο να ασκήσει πραγματικά τα διοικητικά δικαιώματα που δικαιούται με βάση τα κεφάλαιά του στις συστημικές τράπεζες. Σε μεγάλο βαθμό ο ΣΥΡΙΖΑ προσπαθεί συστηματικά να οικοδομήσει συμμαχίες με μερίδες του εγχώριου κεφαλαίου και να προσελκύσει ξένες επενδύσεις, όπως άλλωστε και δηλώνει. Σε κάθε περίπτωση, το μέτρο του εφικτού είναι η οικονομία και όχι οι εργατικές ανάγκες.

Ο ΣΥΡΙΖΑ, επομένως, προτείνει ένα πρόγραμμα ταξικού συμβιβασμού που αποσκοπεί στην ανάσχεση της επίθεσης εναντίον των εργαζομένων, όχι όμως στη ριζική της αναστροφή (παρά μόνο οριακά και συμβολικά). Το τι ακριβώς μπορεί να κερδηθεί δεν μπορεί κανείς να το προβλέψει με ακρίβεια, γιατί πάνω από όλα εξαρτάται από τη διεκδικητικότητα των αγώνων. Δεν υποτιμούμε οποιαδήποτε δημοκρατική κατάκτηση, αντιθέτως επιδιώκουμε να την αξιοποιήσουμε για την αύξηση της αυτοπεποίθησης των εργαζομένων. Αυτή τη στιγμή, όμως, δεν έχει νόημα μια δημοσιογραφικού τύπου καταγραφή για τα θετικά και τα αρνητικά μέτρα του κυβερνητικού ζιγκ ζαγκ.

Αυτό που κυρίως έχει σημασία, αν θέλουμε να αναλύσουμε την κατάσταση από τη σκοπιά της δυνατότητας για μια επαναστατική κατάσταση στην Ελλάδα, είναι ότι κάθε ταξικός συμβιβασμός είναι υπέρ του ισχυρού, επομένως και κάθε κυβέρνηση ταξικής συνεργασίας είναι κυβέρνηση αστική. Ο συμβιβασμός που προτείνει ο ΣΥΡΙΖΑ, παρότι θίγει ενδεχομένως τις μέχρι τώρα επιλογές των κυρίαρχων μερίδων του κεφαλαίου, δεν θίγει στο παραμικρό τους καπιταλιστικούς κανόνες, ούτε τους αστικούς θεσμούς, ούτε καν τον πυρήνα της λιτότητας. Το χρέος πρέπει να εξυπηρετηθεί, το Μνημόνιο δεν καταργείται, αλλά επανεξετάζονται οι όροι του, αναζητείται μια συμφωνία προς το κοινό ευρωπαϊκό συμφέρον. Τα δε μέτρα που αφορούν τα κοινωνικά δικαιώματα να μην αποτελούν προοδευτική αλλαγή σε σχέση με τον συντηρητισμό των προηγούμενων κυβερνήσεων, συνιστούν όμως μάλλον αστικό εκσυγχρονισμό παρά ρήξεις. Παρά τη λαϊκή υποστήριξη, λοιπόν, μιλάμε για μια αστική κυβέρνηση με ένα αστικό πρόγραμμα. Από αυτή την άποψη, δεν μπορεί να έχει καμία βάση μια πολιτική που βλέπει το κίνημα ως συμπλήρωμα ή υποστηρικτική δύναμη της κυβέρνησης.

Δύο κίνδυνοι

Ο πρώτος μεγάλος κίνδυνος που ελλοχεύει για το εργατικό κίνημα είναι η παθητικότητα και η ανάθεση. Είναι σε μεγάλο βαθμό εξηγήσιμη η ανοχή που θα δείξουν τα λαϊκά στρώματα στη νέα κυβέρνηση, εξαιτίας της ταπείνωσης που έχουν δεχτεί τόσα χρόνια από τις μνημονιακές κυβερνήσεις και στο έδαφος της σχετικής υποχώρησης των εργατικών και κοινωνικών αγώνων. Γι' αυτή την υποχώρηση βέβαια, ευθύνη φέρει και ο ίδιος ο ΣΥΡΙΖΑ (όπως και το ΚΚΕ), που εγκλώβισε μεγάλες λαϊκές μάζες στον κοινοβουλευτικό δρόμο μετά τις εξεγερσιακού τύπου απεργίες του Οκτώβρη 2011 και του Φλεβάρη 2012. Είναι αλήθεια ότι η απογοήτευση, το μίσος για τα μέχρι πρότινος κυβερνητικά κόμματα και η γενικευμένη κρίση πολιτικής εκπροσώπησης δημιουργούν τυφλές ελπίδες. Η ελπίδα ότι έστω και κάτι μικρό μπορεί να αλλάξει είναι κατ' αρχήν θετικό στοιχείο, και μάλιστα ίσως ανοίξει την όρεξη σε κλάδους και χώρους για να ζητήσουν κάτι παραπάνω. Το κακό είναι η αυταπάτη ότι όσα δεν κερδήθηκαν με σκληρούς αγώνες κατά την τελευταία πενταετία μπορούν να ισοφαριστούν με κυβερνητικούς ελιγμούς και «πετυχημένες διαπραγματεύσεις».

Πέρα, όμως, από αυτό, η αναζήτηση συμμαχιών και προς τα κάτω θα οδηγήσει τον ΣΥΡΙΖΑ στην προσπάθεια δημιουργίας μιας νέας συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας ή στην ενσωμάτωση της ήδη υπάρχουσας, γεγονός που θα δυσχεράνει την κινητοποίηση ενός δυναμικού, που μέχρι τώρα αυτονόητα ήταν σύμμαχός μας. Με βάση τα παραπάνω, είναι σαφές ότι καθήκον της επαναστατικής αριστεράς είναι

η αναθέρμανση του συνδικαλιστικού και των κοινωνικών κινημάτων, με ταυτόχρονη υπογράμμιση πως οποιαδήποτε βελτίωση είναι κατάκτηση των από κάτω και όχι δώρο των από πάνω.

Ο δεύτερος κίνδυνος είναι μια νέα «εθνική συστράτευση». Η επιθετική και προσβλητική συμπεριφορά των ηγεσιών του Βερολίνου, της Φρανκφούρτης και των Βρυξελλών δεν πρέπει να συσκοτίζουν τον ταξικό χαρακτήρα του χρέους, των πολιτικών που εφαρμόζονται στο όνομά του και, άρα, της σύγκρουσης που απαιτείται. Η προσπάθεια της κυβέρνησης να δημιουργήσει ένα «εθνικό μέτωπο», όπου χωράνε όλες οι τάξεις και όλοι οι πολιτικοί χώροι (ο Βαρουφάκης δήλωσε ότι στις διαπραγματεύσεις θα θυμάται τον Καραμανλή, το ΚΚΕ και τον Παπανδρέου) φαίνεται να έχει απήχηση σε ένα ευρύ εργατικό και λαϊκό ακροατήριο που στις διαπραγματεύσεις της κυβέρνησης με την Τρόικα και τους εταίρους βλέπει μια «εθνική μάχη» και μια προσπάθεια για «εθνική αξιοπρέπεια». Η ρητορική αυτή συγκινεί ακόμα και τον Μπαλτάκο, τον Καρατζαφέρη και τη Χρυσή Αυγή. Η κυβέρνηση οικοδομεί σταθερά μια εθνική αφήγηση, και διεκδικεί για λογαριασμό της μια καλύτερη και πιο δυναμική από τις προκατόχους της διαφύλαξη των εθνικών συμφερόντων. Στο κλίμα της καλλιέργειας της εθνικής ενότητας συμβάλλει και η κυβερνητική συνεργασία με την ακροδεξιά των ΑΝΕΛ, την οποία δυστυχώς ακόμα και κομμάτι της αντικαπιταλιστικής αριστεράς θεωρεί ως κάτι διαφορετικό (και καλύτερο), κοινωνικά και πολιτικά, από τη ΝΔ του Σαμαρά.

Η στάση μας απέναντι στην κυβέρνηση, το ΣΥΡΙΖΑ και τις διαπραγματεύσεις

Είναι, επομένως, ίδια μια κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ με την κυβέρνηση ΝΔ-ΠΑΣΟΚ; Ασφαλώς όχι. Η βασική διαφορά, όμως, είναι ότι η κυβέρνηση, επειδή έχει ως κορμό τον ΣΥΡΙΖΑ, είναι πολύ πιο ευάλωτη στα λαϊκά αιτήματα και σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό αναγκασμένη να παίρνει υπόψη της τις λαϊκές διαθέσεις. Έτσι και μόνο έτσι πρέπει να τη δούμε, όχι ως σύμμαχο.

Το γεγονός ότι η κυβέρνηση είναι αστική, σημαίνει ότι ο ΣΥΡΙΖΑ είναι αστικό κόμμα; Όχι ακριβώς, ή όχι ακόμα. Ο ΣΥΡΙΖΑ είναι ένα κόμμα ταξικού συμβιβασμού, ένα κόμμα με εργατική καταγωγή και αστική πολιτική. Ένα κόμμα σοσιαλδημοκρατικοποιημένο, τίποτα λιγότερο και τίποτα περισσότερο. Αυτό σημαίνει ότι μπορούμε να συνεχίσουμε, αναλόγως των συγκεκριμένων κάθε φορά όρων και συνθηκών, και με δεδομένο τον κίνδυνο που περιγράψαμε παραπάνω, την ενιαιομετωπική πολιτική προς τους αγωνιστές και τις αγωνίστριες του ΣΥΡΙΖΑ, όπως κάνουμε και με όλα τα ρεύματα του κινήματος. Δεν μπορούμε όμως να κάνουμε πολιτικές συμμαχίες με το ΣΥΡΙΖΑ, ούτε να δούμε την κυβέρνησή που έφτιαξε ως «δική μας», έστω και εν μέρει.

Ο λόγος για τον οποίο τα επαναστατικά και αντικαπιταλιστικά ρεύματα δεν μπορούν σήμερα να ζητήσουν την πτώση της κυβέρνησης είναι ότι η άμεση εναλλακτική θα ήταν η επιστροφή της δεξιάς και, επομένως, η μετακίνηση του ταξικού συσχετισμού σε αντιδραστική κατεύθυνση. Όμως αυτό δεν σημαίνει ούτε «κριτική στήριξη», ούτε αποδοχή του οποιουδήποτε ταξικού συμβιβασμού για λόγους κυβερνητικής σταθερότητας, ούτε και απλώς «ανεξάρτητη αντικαπιταλιστική πολιτική». Δεν αρκεί να είμαστε ανεξάρτητοι, πρέπει να είμαστε αντιπολιτευτικοί, από τη σκοπιά των εργατικών ταξικών συμφερόντων. Για να μπορέσει κάποια στιγμή να γίνει πρακτικά εφικτή η ανατροπή της κυβέρνησης από τα αριστερά.

Ποια θα πρέπει να είναι η στάση μας στις διαπραγματεύσεις; Πρέπει να στηρίξουμε την κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ απέναντι στην ηγεσία της ΕΕ και της Τρόικα; Είναι γεγονός ότι η πλειοψηφία του «λαού», ακόμα και της εργατικής τάξης, αντιλαμβάνονται το ΣΥΡΙΖΑ ως τον προοδευτικό πόλο σε αυτή την αντιπαράθεση. Η Ελλάδα, επίσης, εμπνέει τη διεθνιστική αλληλεγγύη. Δεν μπορούμε να προδικάσουμε αν η κυβέρνηση πρόκειται να κάνει καμία πραγματική διαπραγμάτευση. Αν υπάρξει πράγματι τέτοια διαπραγμάτευση, οι δύο πλευρές, η ηγεσία της ΕΕ και η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ, δεν είναι βέβαια εξίσου αντιδραστικές. Κι όμως, πρέπει να είμαστε εικονοκλαστικοί: από τη σκοπιά της επαναστατικής πολιτικής δεν πρέπει να θέσουμε το στόχο να νικήσει η ελληνική κυβέρνηση ή να «πετύχει η διαπραγμάτευση».

Κι αυτό γιατί το ερώτημα που έχουμε να απαντήσουμε είναι πιο βαθύ από το αν η μια ή η άλλη πλευρά

είναι πιο προοδευτική. Επιδιώκουμε καλύτερη θέση της χώρας ή ρήξη με τους ιμπεριαλιστικούς καπιταλιστικούς μηχανισμούς; Επιδιώκουμε λύση για την ανακούφιση από το χρέος ως δημοσιονομικό μέγεθος ή διαγραφή του χρέους ως ταξικής σχέσης υποταγής της εργατικής τάξης; Επιδιώκουμε η διαφαινόμενη κρίση εμπιστοσύνης προς την ΕΕ να επεκταθεί και στο εγχώριο πολιτικό σύστημα ή όχι; Επιδιώκουμε τη σταθεροποίηση ή την αποσταθεροποίηση της «πολιτικής κατάστασης», δηλαδή της πολιτικής ισορροπίας του καπιταλιστικού συστήματος; Επιδιώκουμε εν τέλει να αναδείξουμε ότι, παρά τον ειδικό ρόλο των διεθνών οργανισμών και την ύπαρξη πολύπλοκων (και διεθνικών) σχέσεων κατίσχυσης, ο κύριος εχθρός παραμένει στην ίδια μας τη χώρα;

Το επιχείρημα ότι δεν μπορούμε να αγνοήσουμε τη μαζική συνείδηση είναι σωστό, με την επιφύλαξη, όμως, ότι «δεν αγνώω» δεν σημαίνει «δέχομαι ως έχει». Επομένως το κρίσιμο ερώτημα για τα επαναστατικά ρεύματα δεν μπορεί να είναι απλώς και μόνο τι ανεβάζει την αυτοπεποίθηση ή τι ευνοεί, έστω σχετικά, τους εργαζόμενους (κι αυτά βέβαια σημαντικά), αλλά και κάτι άλλο που η ρεφορμιστική αριστερά δεν έχει κανένα λόγο να θυμάται: τι ευνοεί την ωρίμανση της εργατικής συνείδησης προς την κατεύθυνση της επανάστασης; Και αυτό τον σκοπό δεν τον ευνοεί η συστράτευση με την κυβέρνηση απέναντι στον «εθνικό εχθρό», τη Γερμανία ούτε η προσμονή μιας προοδευτικής διεξόδου προς τα συμφέροντα των εργαζομένων, στο πλαίσιο μιας «εθνικά αξιοπρεπούς» και αντινεοφιλελεύθερης διαχείρισης του καπιταλισμού. Η ιδέα δε ότι το πρόβλημα των μνημονίων και της λιτότητας είναι πρόβλημα κακών διαπραγματεύσεων, και άρα ότι η λύση θα έρθει ως έπαθλο καλών διαπραγματεύσεων, δηλαδή αν η νέα κυβέρνηση κάνει καλύτερα αυτό που απέτυχε να κάνει η προηγούμενη είναι εντελώς εχθρική ως προς αυτόν.

Συμπεράσματα και καθήκοντα

Τα παραπάνω δεν σημαίνουν «μακριά από τις πλατείες». Το τι ακριβώς θα κάνουμε στις συγκεντρώσεις που προκηρύσσονται εν όψει διαπραγματεύσεων εξαρτάται, φυσικά, από την ανταπόκριση που αυτές θα έχουν. Είναι αλήθεια ότι οποιαδήποτε προσπάθεια εκβιαστικής αναβίωσης του κινήματος των Πλατειών (που άλλωστε, εκτός από περίπλοκο και αντιφατικό, ήταν τεράστιο σε μαζικότητα και ασυνήθιστο σε όψεις όπως οι δομές αυτοοργάνωσης και αυτενέργειας) είναι μάλλον φάρσα και ότι πρώτιστο καθήκον μας παραμένει η παρέμβαση και οργάνωση πιο συγκροτημένων και διεκδικητικών εργατικών κινητοποιήσεων. Ωστόσο, υπάρχει περίπτωση η μάζα των εργαζομένων να κινηθεί στις πλατείες, και δεν θα την αγνοήσουμε. Το ερώτημα όμως είναι τι θα πούμε, με τι λογική θα παρέμβουμε. Συμπληρωματικά; Ως η πιο συνειδητή και αγωνιστική πτέρυγα; Ή ως εργατική και επαναστατική αντιπολίτευση; Θα συμπλεύσουμε με τη «μέση εργατική συνείδηση» ή θα προσπαθήσουμε να τη μεταστρέψουμε; Θα έχουμε στο νου μας μόνο την εργατική μάζα και όσα αυτή μπορεί τούτη τη στιγμή να αφομοιώσει ή θα προσπαθήσουμε επίσης να οργανώσουμε την αγωνιστική εκείνη πρωτοπορία που έχει ή μπορεί να αποκτήσει συνείδηση του στόχου της ανατροπής του καπιταλισμού;

Το τι είδους ρητορική χρειάζεται για αυτό το σκοπό είναι τακτικό θέμα, όμως παρωχημένες ρουτίνες και ιδεοτυπικά σχήματα δεν βοηθούν. Δεν είναι απαραίτητο να καταγγέλλουμε ή να προφητεύουμε διαρκώς προδοσίες (άλλωστε πριν τις εκλογές ο ΣΥΡΙΖΑ υποσχέθηκε τόσο λίγα που είναι δύσκολο να βρει και πολλά πράγματα για να αθετήσει), ούτε να κάνουμε δίκες προθέσεων. Από την άλλη, δεν νομίζουμε ότι το παλιό σχήμα «τα μέλη του ΣΥΡΙΖΑ να πιέσουν την ηγεσία του να απορρίψει κάθε συμβιβασμό ή να εγκαταλείψει τους ΑΝΕΛ και να κάνει κυβέρνηση Αριστεράς» έχει σήμερα και πολύ νόημα. Αυτή η φόρμουλα διατυπώθηκε ιστορικά για περιπτώσεις μαζικών ρεφορμιστικών εργατικών κομμάτων, κομμάτων μέσα στα οποία η εργατική τάξη ζούσε καθημερινά και ανέπνεε. Μπορούμε να την αποτιμήσουμε με διάφορους τρόπους, πάντως σίγουρα προέκυψε σε τελείως διαφορετικές συνθήκες. Ο ΣΥΡΙΖΑ διαθέτει μια ασθενική βάση, μια χαλαρή δομή και μια εν πολλοίς ανεξάρτητη από τη βάση ηγεσία. Μάλιστα, η εσωτερική αντιπολίτευση έχει δείξει από καιρό τα όριά της, καθώς όχι μόνο δεν κατάφερε να αποτρέψει τις συνεχείς συντηρητικές στροφές του κόμματος προς τον καπιταλιστικό ρεαλισμό, αλλά και συνηκολόγησε άνευ

όρων εν όψει της ανάληψης της κυβερνητικής ευθύνης. Το να κάνουμε εσωτερική αντιπολίτευση από τα έξω δεν βλέπουμε γιατί θα είχε καλύτερες πιθανότητες να πετύχει οτιδήποτε.

Η συνείδηση σήμερα είναι ρευστή, η υποστήριξη στα περισσότερα κόμματα είναι πρόσκαιρη και κριτική, οι μετακινήσεις δεν γίνονται όσο επίπονα και δύσκολα όσο κάποτε (ή όσο σε άλλα περιβάλλοντα ή σε διαφορετικού τύπου κόμματα). Χρειαζόμαστε επομένως να επεξεργαστούμε μια πολύ πιο αυτόνομη και αυτοτελή προσέγγιση, μέσα από την κοινή δράση, όχι με τη λογική της πολιτικής συμπληρωματικότητας, αλλά με αυτή της χωρίς αυτολογοκρισία υποστήριξης της επαναστατικής ανατροπής του συστήματος, ως του μόνου ρεαλιστικού δρόμου που μπορεί και πρέπει το εργατικό κίνημα να βαδίσει. Η απεύθυνσή μας αφορά, λοιπόν, αποκλειστικά τις εργατικές και λαϊκές μάζες που μπορεί να ψήφισαν ή και να συμμετέχουν στον ΣΥΡΙΖΑ, και όχι την κομματική ή κυβερνητική ηγεσία. Δεν πάμε για να κάνουμε την πρώτη φιλοκυβερνητική διαδήλωση. Δεν ξεχνάμε ότι όσοι μας κυβερνούν είναι αφεντικά μας - ίσως καλύτερα αφεντικά, πάντως αφεντικά. Δεν συμμαχούμε με όλους του Έλληνες, αλλά μόνο με την τάξη μας.

Στις πλατείες, λοιπόν, και όπου αλλού βρεθεί η εργατική τάξη, με τα δικά μας συνθήματα, τα δικά μας αιτήματα, τις δικές μας σημαίες. Απορρίπτοντας την ίδια τη λογική της διαπραγμάτευσης. Είναι καιρός τα επαναστατικά ρεύματα, η αντικαπιταλιστική αριστερά, η ΑΝΤΑΡΣΥΑ, να αλλάξει το σημείο θεάσεως της πραγματικότητας, από το τι συμφέρει το λαό στο πώς μπορούμε να υποβοηθήσουμε μια επαναστατική κρίση. Το τι συμφέρει το λαό εξαρτάται από το μέτρο της επιτυχίας, από το στόχο που θέτει κανείς. Ο στόχος της επαναστατικής αριστεράς είναι η επανάσταση. Καθένας και καθεμία έχει προφανώς το δικαίωμα να θεωρεί ότι κάτι τέτοιο δεν είναι σήμερα επίκαιρο. Αν λέμε ότι είναι, όμως, πρέπει να το παίρνουμε και σοβαρά.